

Prutovský.

Okolo třetí hodiny po půlnoci vyklouzla Prutovskému sklenice z prstů a těžká hlava poklesla na ruce. Usnul. Když se probudil, shasla lampa mrkající nad ním u stolu. Světnice byla pusta, plna nepořádku. Před ním na tabuli stály a ležely prázdné sklenice, o stůl opírala se nahnutá židle jako opilá. Rozlité pivo neuschlo ještě na černé podlaze. Dusný vzduch ve světnici tížil ho na prsou. Vlas jeho byl scuchaný, oči zarudlé a na čele bylo lze spatřiti červené prouhy, jak ležel na rukou.

„Hej, hospodo! hola!“ rozkřikl se najednou tluč sklenicí o stůl.

Za chvíli vešel hospodský napolo ustrojen k Prutovskému.

„Chceš snídání? — Musíš počkat, žena teprve zatápí.“

Prutovský zaklel. „Puně sem, ale hodně horký!“

„Hned, hned,“ zabručel hospodský a zašel do komory, když byl okno jizby otevřel.

Prutovský vjel si rukama do vlasů a zahleděl se mdlým okem na stůl. Byl postavy nevělké, tmenné pleti. Šat měl zanedbaný, košili u krku rozepjatou.

Ve světnici bylo ticho. Jen ve vedlejší jizbě ozývalo se praskání lámaných haluzí a plamene, temný hovor hospodského a rozkazy jeho ženy. Otevřeným

oknem vnikal do dusné jizby chvějící se paprsek jarního slunce, maluje zlatý pruh na tmavé podlaze. — Chladivý dech mladého dne oval Prutovského horké čelo. —

Oči jeho zahleděly se nyní ve tmavý, smrkový hájek, jenž se vedle hospody po malé stráni táhl. — Nedaleko blyštla se řeka jako rozlité stříbro mezi tmavými, dosud bezlistými olšemi a červenavým proudem vrbovým, jež první ze zimního spánku jaro probudilo.

Za Prutovským ozval se zpěv dvou dětských, příjemných hlásků:

„Ratolest vám nesu
ze zelených lesů.
kde jsem ji hledala,
kudličkou řezala,
a to na znamení
z Getseman zahrady,
že se Kristus potil
pro naše spasení.“

U dveří stála dvě děvčátka točící „litem“, vrškem to mladého jedlového stromku, ovinutým fábory pestrých barev. Starší z nich asi šestileté ve světlé, mladší pak pětileté v růžové, drobně květované kartounové šatičky bylo oděno. Jasná zář padala na ty plné dětské tváře, na čistou, bílou čilku, pod nimiž oči jen hrály.

Zpěv dozněl. Děvčátka čekala na dárek, pro který jim doma na levou ruku navlékli uzlík.

Prutovský stál tu chvíli mlčky bez hnutí, až si pak pravici přešel čelo.

„Aha,“ zahučel, „litovnice; tedy dnes květná neděle. Hm — už jsem zapomněl. Na, vezměte!“

Sáhnuv do kapsy podal každé stříbrňáček; děvčátka vyvalila udivené oči na královský dar.

„Zaplať Pánbůh!“ zvolalo starší a za ní tenounkým hláskem její mladá družice; a již chvátaly ven.

V tom vešel do světnice hospodský s kouřícím se nápojem v ruce.

Prutovský chopil se sklenice a nahnul si statně. Zrak hostinského utkvěl mezi tím v otevřeném okně, před nimž se byly drobné „litovnice“ zastavily, ukazující si s radostnou tváří třpytivý dar.

„Znáš je?“ otázal se po chvíli Prutovského a široká jeho ústa roztáhla se k divnému úsměvu.

„Koho?“

„To děvče — to malé v těch červených šatičkách —“

„Eh, co mně po vyžletí!“

„Nu, tos pěkný tatík!“

Prutovský na něj vyvalil oči.

„Snad se ještě pamatuješ na Barušku. — Vidiš, jakou to máš hodnou, podobnou dcerušku. Dal-lis pak ji hodně litovného? Baruška se nějak o ni stará. Mohla se už dvakrát vdát, ale nechce — k vůli tomu dítěti.“

Prutovský neřikal nic. V myšlénkách díval se oknem do křovin, mezi nimiž se mihaly ještě bílé a růžové šatičky litovnic. Z dálky ze vsi ozval se vážný zvonů hlas, zvonící na ranní. Jako by ze sna byl pro-cítl, povzdychl Prutovský a sáhl po punči. Vyprazdňoval sklenici za sklenici. Tváře i krk mu zrudly, oči se blyštíly podivným ohněm.

Brzy se rozneslo po vesnici, že Prutovský zase bouří, nedbaje květné neděle. — Nechválili ho, než přece sešli se kamarádičkové a neštili se píti na jeho řad a naslouchati jeho klení a vojenským upomínkám.

Hospodský naléval pilně a množil zároveň řád na černé tabuli hojnými čárkami. Vletěl mu ptáček do klece, třeba ho řádně oskubati. Neučiní-li tak on, udělá tak jiný! Prutovského už beztoho nikdo ne-napraví. Snad mu to už tak bylo souzeno. Od jak-živa v něm nebylo kalé žily. Zdědil pěknou věc, mohl se s bohatou oženiti. Však nehleděl si toho; učinil ještě hodné, chudé děvče, Barušku, nešťastnou. Ne-božtik její otec ji vyhnal, vytrpěla mnoho pro svou lásku. Její svůdník dal se na vojnu. Ve světě teprv peněz potřeboval. Prodal stavení i pole po rodičích, jen výměnek si nechal. Teď vrátiv se po letech domů, prodal za několik grošů i výměnek, a dva dny a dvě noci hýřil — již třetí den, a než slunce zajde, nebude mít ani haléře ani přátel. — Po Barušce se ani nezeptal.

Hospodský věděl na vlas, mnoho-li může Prutovskému ještě naliti. Když jeho poslední stříbrňák po stole zazvonil, oznámil mu klidně, že v jeho hospodě dopil.

Prutovský se rozkatil. Pustil se do hospodského. Však přátelé, kteří se s nim právě o poslední groš rozdělili, změnili se s okolnostmi. Přidali se vesměs na stranu krčmářovu.

Strhla se rvačka, a po krátkém, nerovném zápasu ocitl se Prutovský před hospodou, stíraje dlaní krev, srčící mu nad spánkem. S hlasitým klením bral se chvíli klátivým krokem odtud. Bezděky přešel přes lávku a dal se proti vodě těsně vedle řeky, až na úpatí pahorku k zemi klesl.

Jarní voda ženouc se prudčeji než jindy, šuměla mu jako v ukořébavku a bezlisté křovi zastíňovalo mu tvář. Ústa jeho se pootvřela, těžký dech dral se mu z prsou. Krev na skrání mu ssedla. Spal dlouho.

U nohou šuměla mu řeka víc a více, až ho probudila. Vyvaliv oči hleděl chvíli ztrnule před sebe. Slyšel temný hukot, uzřel tmavé nebe. Myslíl, že to podvečer. Posadiv se, vytíral oči. A hle — to není podvečer. Nebe se zatáhlo tmavým, těžkým pláštěm a hrozi bouří. Liják je na spadnutí. Vlna kalná dere se mu k nohám.

„Velká voda!“ prokmitlo mu hlavou.

Řeka vystoupila již z břehů, rozhojněna jsouc vodou z hor. Sebrav se rychle, vylezl na pahorek a rozhlížel se kolem. Hle, vrby a olše podél řeky stojí již ve vodě, na druhém břehu zatopily již vlny zahrádku hospodského. Po lučině pod pahorkem rozlévá se již zmohutnělý potok, a co nevidět spojí se vlny jeho s mocným proudem řeky. Tam za potokem mezi olšemi na vršku bělá se chaloupka, za ní lesem porostlá stráň, nad níž ohromné mračno vyvýšavajíc hrozivě na údolí se překlouje. Je ticho, ani človíčka není viděti.

A již pahorek vodou obklopen. Mrzutá noc, uprostřed vod. A což, vystoupili-li voda výše? — Hm!

A hle — co tu?! Pod holou křovinou ve řídké trávě leží dřímající děvčátko. Má růžové kartounové šatičky, světlé vlásky spleteny jsou v malé ruky, s nichž šátek do týla spadl. U hlavy jí leží uzlík, z něhož čouhají kousky housek a perníková srdéčka — samé to dary „litování“. V pravé ruce tiskne kytičku časných bílých bledulí, jež byla po lučině nasbírala.

Hle to děvče — jeho dítě! Prutovský bezděky se zadíval na spící děvčátko.

Před okem mihlo se mu bílé stavení ve tmavých olších, osmívavá tvář divčiči — vzpomínka lepších časů. Ucitil v nadrech bodnutí — první, ale bolestné. Sehnul se, aby políbil děcko — tu rázem vjel vítr do křoviny a Prutovský sebou trhl jako stíhaný zločinec.

Děvče se probudilo. Modré jeho oči ulekaně hleděly ve tmavou tvář, na jejíž skrání se rděla ssedlá krev. Dalo se do pláče. Prutovský se dlouho nerozmýšlel. — Ulomil z keře dlouhou hůl a vykasav kalhoty vzal plačící dítě do náruče.

Spustil se déšť a setmělo se. Prutovský zahalil děcko opatrně kazajkou a dal se vpřed. Děvče objalo hrdlo neznámého otce a přestavši plakati hledělo ustrašeným okem do kalné vody. Dokud po lučině kráčel, neměl mnoho obtíží. Zamířil k chaloupce za potokem. Déšť lil se šerem a již dorážel k uchu Prutovského hukot potoka, jebož proud již na nohou cítil. Bílá chaloupka ztratila se jím s oči, jen tmavé obrysy olší se jevily. Zastavil, aby se rozhlédl.

Hle, tam proskočilo světlo. Tam musí donést dítě. Pohlédl na spoustu tmavé vody. Ale musí je zachránit. Voda stoupala, pevněji se musil opíratí o sukovitou hůl.

Již dobředl k olším, o jejichž kmeny se voda hučíc rozrážela. Jen potok přejíti a dítě bude zachráněno. Opřel se o kmen staré olše konejše děvče. Věděl, že je břeh protější srázný, že nesnadno bude vydrápati se nahoru hustým křovím, a schůdky k chaloupce ztratily se ve tmách.

„Zavolám maminku, nelekej se!“

A zahoukal silně tmou a větrem, až se děvčátko zachvělo.

„Světlo! Světlo!“

Chvíli bylo ticho, jen déšť šplíchal v olšínách a pleskal na kalných vlnách.

Prutovský křičel znova: „Světlo! Posvěťte na schůdky. Jsem na druhém břehu, nesu vám dítě!“

Za potokem ozvalo se bolestné vykřiknutí, a hned na to zakmitlo se ve tmě rudé světlo a pohybovalo se dolů s výšiny.

V záti svítilny uviděl dvě ženské v plachetkách. Mladší z nich, držíc světlo nad hlavou, klonila se k vodě. Starší, babička děvčátka, postavila se na první schod. Obě se domnívaly, že dítě zůstalo u tety, s jejíž dceruškou chodilo litovat. Nyní pohlížely tím úzkostlivěji do tmy.

Prutovský hleděl upřeně k nim. Stojí tam Baruška, jež ho tu kdys u schodů čekávala, když za večera jasnou vodou poklidného potoka k ní se brodival.

Hle, jak jest bledá, jak úzkostlivým zrakem po dítěti pátrá, jak se pro ně chvěje, pro něž tolik vytrpěla! A on — — ještě chvílku je bude mít, pak se s ním rozloučí. Bylo mu divně u srdce, tak ještě nikdy necítil. Přes moře by je přenesl, aby je zachoval, aby je jí navrátil. Těsněji přivinul děvčátko plačící k prsům, a juž se rozrážely šumící vlny o jeho tělo. Nohy se klouzaly na slizkém kamení, proud se o něj opíral, div že ho neporazil — avšak on hledě vpřed na tu ženštinu pod stromy na strmém břehu brodil se dále.

Teď zaznělo slabé vykřiknutí. Světlo ozářilo Prutovského lehce raněnou tvář. Vlasy prosáklé a rozčuchané padaly mu do čela, promoklý šat lpěl na jeho údech. Poznala ho.

Juž jest nedaleko, juž vstoupil na první stupeň, u vodu ponořený, juž matka — Baruška — naproti se světlem spěchá.

Nemohl se udržeti, polibil děcko vřele a podal je stařeně.

„Odpusť, Baruško!“ zvolal a seskočil nazpět se stupně.

Ucítil však, jak jeho ruku zachytila křečovitě ruka jiná, jak ho táhne vzhůru nadlidskou silou. „Petře, pro Boha, co děláš? Vždyť se utopíš!“ volala nad ním Baruška.

„Co dělat?“ odpověděl Prutovský temně zůstává ve vodě. „Pro mne již štěstí nekvete.“

„Petře, zůstaň!“

„Ty mně odpustíš?“ zvolal Prutovský žasna.

V babiččině náruči děvčátko zaplakalo.

„Slyšíš, dítě nás volá!“

Vystoupil na schůdky.

